

Nr. 18/274

2010 m. gruodžio 15 d., Vilnius

PIRMIEJI LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 METŲ VISUOTINIO ŽEMĖS ŪKIO SURAŠYMO REZULTATAI

LIETUVOJE VEIKIA BEVEIK 200 TŪKST. ŪKIŲ, ŽEMĖS VALDOJE TURINČIŲ VIENĄ IR DAUGIAU HEKTARŲ NAUDOJAMŲ ŽEMĖS ŪKIO NAUDMENŲ, IR 166 TŪKST. SMULKIŲJŲ ŪKIŲ

Statistikos departamentas 2010 m. gegužės 3–rugsėjo 30 d. atliko visuotinį žemės ūkio surašymą. Per surašymą apklausti visi ūkininkų ir šeimos ūkiai bei visos žemės ūkio bendrovės ir įmonės, auginančios žemės ūkio augalus ar laikančios ūkinius gyvūnus. Ūkiai pateikė statistinius duomenis apie naudojamus žemės plotus, laikomus ūkinius gyvūnus, naudojamą žemės ūkio techniką ir ūkinius pastatus, ūkyje dirbančius šeimos narius ir samdomuosius darbuotojus, žemės ūkio gamybos metodus, kitą, ne žemės ūkio, veiklą.

Visuotinis žemės ūkio surašymas buvo atliktas siekiant užfiksuoti žemės ūkyje vykstančius pokyčius, žinoti, kiek Lietuvoje yra žemės ūkio produktų gamintojų, gauti tikslius statistinius duomenis, reikalingus Lietuvos žemės ūkio raidai analizuoti, žemės ūkio plėtros galimybėms numatyti, Europos Sąjungos skiriamos paramos efektyvumui ir jos poreikiui ateityje įvertinti.

Žemės ūkio surašymas atliekamas ne tik Lietuvoje. Visos Europos Sąjungos šalys, vykdydamos naujausių teisės aktų reikalavimus, 2010 metais atliko tokius surašymus. Visose šalyse vienu metu žemės ūkio surašymas atliekamas siekiant turėti palyginamą statistinę informaciją, leidžiančią analizuoti žemės ūkio būklę Europos Sąjungos lygiu ir įvertinti žemės ūkio politikos įgyvendinimą. Ankstesnis, 2003 m. visuotinis žemės ūkio surašymas vyko Lietuvai dar nesant Europos Sąjungos (toliau – ES) nare, todėl šis 2010 m. surašymas parodys, kokią įtaką Lietuvos žemės ūkiui padarė narystė ES, jos skiriama parama.

Surašymas vyko sklandžiai, atlikti visi numatyti darbai. Smulkių nesklaidumų pasitaikė, tačiau jie nepadarė įtakos nei surašymo eigai, nei duomenų kokybei. Surašymo metu nepavyko susisiekti su kai kuriais ūkininkaujantiais asmenimis, pasitaikė atsisakymų teikti informaciją. Nerasti ir atsisakę teikti informaciją ūkiai sudarė 4 proc. visų apklaustų ūkių. Tačiau didžioji dauguma ūkininkaujantių asmenų suprato surašymo svarbą ir duomenis teikė geranoriškai.

Lietuvoje atlikto žemės ūkio surašymo pirmieji rezultatai parodė, jog 2010 m. birželio 1 d. Lietuvoje veikė 199,9 tūkst. ūkių, žemės valdoje turinčių vieną ir daugiau hektarų naudojamų žemės ūkio naudmenų arba ūkio žemės valdoje turinčių mažiau kaip vieną hektarą žemės ūkio naudmenų, jei žemės ūkio pardavimo pajamos per metus sudaro ne mažiau kaip 5000 Lt. Duomenys apie šių ūkių skaičių, naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą ir vidutinį jų dydį pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Ūkių, žemės valdoje turinčių 1 ir daugiau hektarų naudojamų žemės ūkio naudmenų, skaičius ir jų naudojama žemė

Rodiklio pavadinimas	Visi ūkiai		Ūkininkų ir šeimos ūkiai		Žemės ūkio bendrovės ir įmonės	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010
Ūkių skaičius, tūkst.	272,1	199,9	271,5	199,3	0,6	0,6
Naudojamos žemės ūkio naudmenos, tūkst. ha	2491,0	2734,7	2188,3	2367,0	302,7	367,7
Vidutinis ūkio dydis pagal žemės ūkio naudmenų plotą, ha	9,3	13,8	8,2	12,0	504,7	580,8

Apibendrinus išankstinius surašymo rezultatus, nustatyta, kad ūkių, turinčių 1 ir daugiau hektarų žemės ūkio naudmenų, skaičius Lietuvoje per septynerius metus (nuo 2003 m. žemės ūkio surašymo) sumažėjo daugiau kaip 26 procentais. Labiausiai sumažėjo ūkių, turinčių 2–5 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų (palyginti su 2003 m. surašymo duomenimis, jų skaičius sumažėjo 37 proc., arba 49,6 tūkst. ūkių), ir ūkių, turinčių 5–10 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų (palyginti su 2003 m. surašymo duomenimis, jų

skaičius sumažėjo 30 proc., arba 17,3 tūkst. ūkių). Vieni ūkiai žemę pardavė, dovanojo, kiti – išnuomojo, treči – pasitraukė iš prekinės žemės ūkio gamybos, už tai gaudami paramą pagal kaimo plėtros programą. Ūkių pasiskirstymas pagal naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą pateiktas 2 lentelėje.

Ūkiuose, žemės valdoje turinčiuose vieną ir daugiau hektarų naudojamų žemės ūkio naudmenų, per 2010 m. surašymą buvo surašyta beveik 10 proc. daugiau naudojamų žemės ūkio naudmenų negu per 2003 m. surašymą. Tikėtina, jog dirbti žemę arba palaikyti ją geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės paskatino ES teikiama parama.

Visus septynerius metus nuo 2003 m. visuotinio žemės ūkio surašymo stebimas ūkių stambėjimas. Šią tendenciją patvirtina ir pirmieji 2010 m. surašymo rezultatai. Vidutinis ūkio dydis (pagal žemės ūkio naudmenų plotą) padidėjo nuo 9,3 hektarų 2003 m. iki 13,8 hektarų 2010 m. Didelių, turinčių daugiau kaip 100 hektarų žemės ūkio naudmenų, ūkių buvo 3,8 tūkst. Jie sudarė 2 proc. visų ūkių ir valdė 42 proc. naudojamų žemės ūkio naudmenų. 2003 m. tokių ūkių buvo dvigubai mažiau.

Tačiau yra daug mažų ūkių. 2010 m. surašymo metu iki 5 hektarų žemės ūkio naudmenų turėjo 117,5 tūkst. ūkių, tai sudarė daugiau nei pusę (59 proc.) visų ūkių ir šie valdė apie 11 proc. žemės ūkio naudmenų.

2 lentelė. Ūkių pasiskirstymas pagal naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą

Ūkių grupės	Ūkių skaičius, tūkst.		Naudojamos žemės ūkio naudmenos, tūkst. ha	
	2003	2010	2003	2010
Iš viso	272,1	199,9	2491	2734,7
< 1	0,4	1,0	0,1	0,3
1–2	33,9	31,5	51,9	46,3
2–5	134,6	85,0	422,6	266,3
5–10	57,2	39,9	398,8	277,0
10–20	28,5	21,5	389,8	296,0
20–30	7,5	6,6	180,0	160,6
30–50	5,0	5,8	188,9	226,9
50–100	3,0	4,8	205,6	325,5
100–200	1,2	2,2	165,5	299,2
200–300	0,3	0,7	82,2	164,2
300–400	0,1	0,3	45,1	107,6
400–500	0,1	0,2	37,7	75,5
≥ 500	0,3	0,4	322,8	489,3

Pirmieji surašymo rezultatai parodė, jog 2010 m. birželio 1 d. Lietuvoje buvo 166 tūkst. smulkiųjų ūkių, žemės valdoje turinčių mažiau nei vieną hektarą naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių pajamos iš žemės ūkio veiklos per metus nesiekė 5000 Lt. Statistiniai duomenys iš sodų bendrijų nebuvo renkami. Išankstiniais duomenimis, smulkiųjų ūkių skaičius 2010 m. buvo 10 proc. mažesnis negu 2003 m. Jų naudojamos žemės ūkio naudmenos sudarė 22 tūkst. hektarų ir buvo 18 proc. mažesnės nei 2003 m. Tačiau 2010 m. surašymo metu užfiksuota, jog smulkieji ūkiai turėjo 15,1 tūkst. hektarų nenaudojamų žemės ūkio naudmenų. 45 proc. naudojamų žemės ūkio naudmenų šiuose ūkiuose užėmė ariama žemė (daugiausia buvo auginama daržovių ir bulvių), 31 proc. – pievos, 21 proc. – sodai ir uogynai, 3 proc. – šiltnamiai ir kitos naudojamos žemės ūkio naudmenos.

Statistikos departamento darbuotojai šiuo metu apdoroja ir analizuoja per surašymą gautus statistinius duomenis. Surašymo duomenys lyginami su kitų statistinių tyrimų, administracinių šaltinių duomenimis. Radus reikšmingus neatitikimus, krepiamasi į ūkį, siekiant išsiaiškinti tų neatitikimų priežastis. Taip pat atliekama loginė analizė, nes ne visas loginės kontrolės sąlygas buvo įmanoma įdiegti duomenų įvedimo į duomenų bazę programoje.

2011 m. bus skelbiami išankstiniai surašymo rezultatai. 2011 m. vasario mėn. Statistikos departamento interneto svetainėje bus paskelbti išankstiniai pagrindiniai surašymo rezultatai ir parengtas pranešimas spaudai, 2011 m. rugpjūčio mėn. bus parengtas pranešimas spaudai apie žemės ūkyje dirbančių asmenų skaičių, 2011 m. lapkričio mėn. bus parengta informacija apie pirmuosius surašymo rezultatus bei pranešimas spaudai apie žemės ūkio gamybos metodus. 2012 m. surašymo duomenys pagal ES teisės aktų reikalavimus bus perduoti Europos Sąjungos statistikos tarnybai ir bus išleistas surašymo rezultatų leidinys.

Per surašymą visoje Lietuvoje dirbo daugiau kaip 1300 darbuotojų. Darbuotojus buvo stengiamasi parinkti iš tos seniūnijos, kuri jiems buvo priskirta surašymo metu, nes ankstesnių statistinių tyrimų patirtis parodė, kad

žmonės lengviau bendrauja ir teikia duomenis pažįstamiems žmonėms. Daugelį per surašymą iškilusių nesklandumų padėjo išspręsti surašinėtojų sukaupta patirtis.

Tam, kad surašymas būtų atliktas laiku ir kokybiškai, rengiantis surašymui ir jo metu dirbo Lietuvos Respublikos 2010 metų visuotinio žemės ūkio surašymo komisija, sudaryta iš Žemės ūkio ministerijos, Žemės ūkio rūmų, Žemės ūkio ir kaimo verslo centro, Policijos departamento, Savivaldybių asociacijos, Žemės ūkio bendrovių asociacijos, Ūkininkų sąjungos ir Statistikos departamento atstovų. Komisija teikė Statistikos departamentui organizacinę ir metodinę pagalbą populiarinant surašymą, įrengiant darbo vietas surašymo darbuotojams seniūnijose, užtikrinant surašinėtojų saugumą ir sprendžiant kitas iškilusias problemas.

Generalinio direktoriaus pirmoji pavaduotoja,
pavadojanti generalinį direktorių

Vilija Lapėnienė

Pasiteirauti: Aušra Jablonskienė
Žemės ūkio ir aplinkosaugos statistikos skyriaus
Žemės ūkio struktūros ir surašymo poskyrio vedėja
Tel. (8 5) 236 4982
El. p. ausra.jablonskiene@stat.gov.lt
www.stat.gov.lt

Tikime Laisve

1990 KOVO 11

© Statistikos departamentas

Naudojant Statistikos departamento duomenis, būtina nurodyti šaltinį.